

Vývoj dítěte v 1. – 3. roce

Simona Lazzari

- Motorický vývoj po trimestrech
- Rozvoj myšlení, řeči a paměti
- Spánek, stravovací návyky
- Hra jako nejlepší učební nástroj

O autorce

Simona Lazzari vystudovala střední zdravotní školu a mnoho let pracovala jako dětská sestra. Dnes se intenzivně věnuje přípravě těhotných a jako dula asistuje rodičkám u porodu. Poskytuje laktační poradenství kojícím maminkám a výživové poradenství metodou *Metabolic balance*. Je kvalifikovanou instruktorkou pro pohybový, sociální a psychický rozvoj kojenců, batolat a dětí předškolního věku. Celoživotně se vzdělává a doškoluje, publikuje v časopisech, portálech a médiích se zdravotnickou a populárně vzdělávací tematikou. Její práce ji natolik pohltila, že se jí stala koníčkem.

Simona Lazzari

Mgr. Daniela Pirnerová,
šéfredaktorka Zdraví

Několik slov od kolegyně z práce: „Rodila jsem v době, kdy nebyla pražádná možnost родit s pomocí kamarádky, duly, blízké osoby. Teď, s odstupem let, mohu říci, že pokud bych chtěla spřízněnou osobu, byla by to u porodu určitě Simona. Je empatická, velmi praktická, vždy po ruce, se srdcem na dlani. Stejně tak doporučuji-li vystresované mamince po narození miminka laktační poradkyni, jsem si předem téměř jista, že jak Simča vejde do dveří se svým úsměvem, elánem a erudiicí, je po starostech. Věřím, že rady a zkušenosti v dílku, které máte v ruce, budou tou nejlepší volbou ve chvílích, kdy se stáváte dobrými maminkami a rodiči.“

Klára Cimburová

Věnováno mé dceři Valentince

Vývoj dítěte v 1. – 3. roce

Simona Lazzari

GRADA Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Simona Lazzari

VÝVOJ DÍTĚTE V 1.–3. ROCE

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

www.grada.cz

jako svou 5008. publikaci

Fotografie Simona Lazzari, Stanislav Cimbura, Mgr. Lenka Míková,

Petr Hejduk, Ing. Kateřina Jandová

Odpovědná redaktorka Hana Reslová Dušková

Sazba a zlom Antonín Plicka

Zpracování obálky Daniela Eftimiadisová

Počet stran 200

Vydání 1., 2013

Vytiskla Tiskárna Havlíčkův Brod, a. s.

© Grada Publishing, a.s, 2013

Cover Photo © fotobanka Allphoto

ISBN 978-80-247-3734-8

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-7907-2 (ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-7910-2 (ve formátu EPUB)

Obsah

PŘEDMLUVA	7
ÚVOD	9
PSYCHOLOGIE DÍTĚTE	13
Samostatná a společná hra	13
Rozvoj řeči	18
Smyslové vnímání	28
Sluch	28
Zrak	31
Hmat	36
Čich a chuť	39
Rozumový vývoj	39
Od senzorického po abstraktní myšlení	41
Jáství aneb hledání vlastní identity	46
Paměť	52
Sociální a citový vývoj	56
Nežádoucí projevy chování	62
Vzdor	62
Agrese	74
Separační úzkost	79
Zlozvyky	84
Spánek batolat	89
Stravovací návyky	97
Osobní hygiena a sebeobsluha	113
Vědomě kontrolované vyprazdňování	113
Smrkání	119
Mytí a koupání	120
Oblékání	122
Hygiena ústní dutiny	125
MOTORICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE PO TRIMESTRECH	127
13.–15. měsíc	128
16.–18. měsíc	133
19.–21. měsíc	138
22.–24. měsíc	143
25.–27. měsíc	146

28.–30. měsíc	151
31.–36. měsíc	156
Upozornění	160
HRA – NEJLEPŠÍ UČEBNÍ NÁSTROJ	163
Hry pro celkový rozvoj	163
Pro koordinaci pohybu i pro zábavu	164
Pro legraci a představivost	165
Hry pro ruce	165
Pro zdokonalení paměti a bystrosti	169
Ve vodě	170
Hry pro sebeuvědomění	172
Uvědomování a pojmenovávání vlastního těla	172
Pro uvědomění si identity	174
Hry na procvičování smyslů	174
Hmat	174
Čich	175
Sluch	175
Chuť	176
Zrak	176
Prostorová orientace	176
Hračky a vybavení	177
Vybírání s rozmyslem	177
Nevhodné hračky	180
Od obrázků a leporel po krásné knihy	181
CO BY VÁS JEŠTĚ MOHLO ZAJÍMAT	185
Cestujeme s dítětem	185
Co obstarat s předstihem	186
Itinerář a průběh cesty	188
Dorazili jste na místo	192
Nemocné dítě	194
Jak zpříjemnit situaci	195
Hry a zábava v postýlce	196
POUŽITÁ LITERATURA	199

Předmluva

Obsahem této knihy je vývoj batolete od jednoho do tří let. Pokusila jsem se obsáhnout všechny důležité i zajímavé aspekty, které toto období provází a definuje.

V první části knihy se věnuji oblasti zahrnující vývoj rozumový, citový i sociální, dotýkám se rozvoje řeči a intelektu, rozepisují se o běžných každodenních úkonech, jako jsou osobní hygiena a sebeobsluha, stravovací návyky a mnoho dalšího.

Ve druhé části popisují motorický vývoj batolecího období s podněty na rozvoj jednotlivých dovedností a jemné i velké motoriky.

Text pokračuje náměty ke hrám rozvíjejícím smysly, sebeuvědomění a intelekt, kreativitu, preciznost a mnoho dalšího ve prospěch vyvíjejícího se batolete. Poskytuje i návody pro společné hry doma, v přírodě i v dětském kolektivu. Součástí této kapitoly jsou i témata k zamyšlení týkající se hraček a vybavení obecně.

Knihu uzavírají informace, které snad přijdou vhod, pokud rádi, často a daleko cestujete. S naší malou dcerou Valentinkou jsme projeli poměrně dost destinací a využili rozmanité cestovní prostředky, díky čemuž se mohu podělit o nabyté zkušenosti.

Věřím, že vám tato kniha doplní vše, co nevíte, a utvrdí vás v tom, co již znáte. A také nabídne možnost k zamyšlení a eventuálně realizaci toho, čím se necháte inspirovat. S otevřeným srdcem, zdravým rozumem a dobrou vůlí lze dosáhnout nevidaného.

Dovolte, abych mnohokrát poděkovala paní šéfredaktorce Mgr. Gabriele Plickové z nakladatelství Grada, která mne oslovila a dala mi příležitost napsat tuto knihu. Byla to krásná práce, která mne každým dnem naplňovala, osvěžovala a inspirovala.

Ráda bych vyjádřila velkou vděčnost i paní Mgr. Daniele Pirnerové za skvělou duševní podporu a odbornou radu po literární stránce.

Současně bych ráda poděkovala Studiu pro ženy s.r.o., v čele s majitelkou paní Magdalenou Mikulandovou, za poskytnutí zázemí pro pořizování fotografií z průběhu dětských kurzů, které zde čile a velmi úspěšně probíhají.

Velký dík, vděk a pochvalu všem dětem – protagonistům, hlavně pak jejich maminkám a zvláště Lence a Anežce, že mi umožnily zdokumentovat počínání svých drahých ratolestí během cvičení, her, tvoření i běžných každodenních situací, a tím dopomohly k oživení textu a k realizaci této knihy.

Panu Stanislavovi Cimbuřovi, jenž mi napomohl s pořízením četných fotografií, též patří laskavé poděkování a vyjádření úcty k jeho práci.

Úvod

Dítě je od narození samostatnou a přirozeně moudrou bytostí, která do velké míry zrcadlí to, co je jí nabídnuto, je tedy i odrazem našeho působení, vzoru a modelu.

Každý živý tvor, pokud není ovlivněn nevhodnými mechanismy a neodpovídajícím přístupem, je intuitivně a instinktivně veden ke správnému jednání a chování svým vlastním vnitřním hlasem, naprogramováním, genetickou pamětí, svou již zmíněnou přirozenou moudrostí. Z tohoto poznání vyplývá i přístup k dítěti uplatňovaný již od jeho početí. Dítě chce být dobré, milováno, chce se vyvíjet správně a je jen na nás mu tuto obdivuhodnou a dokonalou snahu příliš nekomplikovat.

Zkusme se podívat na výchovu a s tím související nastavení a uplatňování pravidel jako na průvodcovství, kdy průvodce respektuje dítě se všemi již řečenými schopnostmi. Současně si od dítěte zaslouží respekt, pochopení a vztah, který se opírá hlavně o vzájemně stanovená a uplatňovaná pravidla, hranice, požadavky a potřeby.

Je nad slunce jasné, že musíme začít u sebe. Všechno, co se v našem chování promítne k dítěti, jakkoli velkému, se bude odrážet v jeho chování k nám i k okolí. Výchova je především osobní disciplína a vnitřní ukázněnost, schopnost se vcítit, porozumět bez předsudků a naučených klíšé. Výchova je snaha svým pozitivním konáním a jednáním ukazovat správnou cestu a mít stále na paměti, že nejsme neomylní a nemáme patent na správné řešení, i když jsme dospělí a zkušení lidé a navíc vše děláme s nejlepším úmyslem. Berme na vědomí, že dítě naprosto stejnou situaci či událost může vnímat zcela odlišně. Jeho jednání pak bude vedeno sice nezralou, ale o to více nepochroumanou a krystalicky čistou představou, nezatíženou našim naprogramováním.

Asi nejsložitější bude sjednotit se nebo alespoň se přiblížit k představě, jak na dítě působit. Vycházejme opět z předpokladu, že naše jednání je intuitivně správné. Samozřejmě jsme ovlivněni výchovou našich rodičů, působením všech kolektivních zařízení, kterými jsme prošli, společností, která na nás má neustále vliv... Připusťme, že ne náhodou jsme založili

rodinu právě s naším partnerem. Pokud to byl přirozený a neuspěchaný výběr a proces, máme veškeré předpoklady k tomu, abychom měli přibližně podobné názory a dokázali se shodnout na významných a pro dítě důležitých krocích, které budeme postupně a s citem uplatňovat.

Fakt, že se budeme v jednotlivostech a detailech lišit, není na škodu, dítě se musí naučit vnímat odlišnosti a postupně je chápat, přijímat a naučit se s nimi žít. Připravujeme ho do života plného kontrastů, navzájem se popírajících skutečností, zvyků a názorů a současně od dítěte očekáváme, že bude vnímavé, chápavé a tolerantní k již řečeným nejednotnostem.

Hlavní a nejdůležitější je dle mého názoru dopřát dítěti díky našemu přístupu pocit jistoty, zázemí, představu o správnosti a spravedlnosti, vnitřní klid, pocit souznělosti se vším živým i neživým kolem nás. Svým příkladem můžeme napomoci rozvinout v dítěti ohleduplný, láskyplný a tvořivý přístup, který nebude v rozporu s jeho vlastním citěním a vědomím.

*Očekávám lásku a pozornost, spoustu času
a práce a pak vyrostu v dobrého člověka*

Prarodiče v této snaze zvané výchova, nebo lépe vedení dítěte, budou pravděpodobně uplatňovat přístup, jímž směřovali kdysi vás, tedy přístup obroušený a vyhlazený léty zkušeností a praxe a snad i nově nabytých poznatků a pochopení.

Obvykle nemá u prarodičů smysl trvat na přesných zásadách, nebylo by to reálné a přirozené a výsledek by nebyl ani nijak žádoucí. Vyplatí se jim jasně a zřetelně pojmenovat konkrétní věci, které opravdu nechcete akceptovat, a ověřit si, že dokonale pochopili, o co se vám jedná a proč, a že na váš požadavek přistoupili.

Dítě se s rostoucím věkem bude lépe orientovat v jednotlivých prostředích a adekvátně reflektovat na různé, někdy mírně se lišící výchovné snahy. Proto je tak nesmírně důležité rodinné zázemí a zdravá atmosféra vytvářející v dítěti pocit jistoty, ukotvení a pocit správnosti. Takové podmínky si bude dítě obhajovat samo a postupně je i prosazovat a uplatňovat.

Chceme přece našemu dítěti prospět a podpořit je v jeho budoucím dospělém životě. Chceme, aby našlo svou vlastní rovnováhu, identitu, aby věřilo a umělo si obhájit svůj úsudek, aby bezhlavě nepodléhalo autoritám, společenským vlivům, nekulturnímu prostředí. V rodině mu vytváříme „podmínky ke studiu“ – soustředěnou pozornost, diskusí, vlastním dobrým, ale i špatným vzorem a postojem mu nabízíme učební nástroje, které pak bude uplatňovat ve své dospělosti.

První krůčky ke zdraví

Budoucnost našich dětí leží především v rukách jejich rodičů. Rodiče jim vdechli život a jsou odpovědní za jejich optimální vývoj. Vývoj tělesný i duševní.

Ten je nemyslitelný bez správné funkce organismu, a to hlavně mozku. Odstraněním toxinů z mozku dítěte dojde k přirozené očištění celého organismu a jeho samozřejmému zdravému vývoji.

Úspěšný start do života každého dítěte zajistí oleje **Joalis Bambi Oil**. Preparáty Joalis jsou čistě přírodní produkty zpracované technologií schopnou ukládat informace o toxinech. Na základě rozpoznání této informace organismus aktivuje svůj obranný systém a vlastními silami toxin vyloučí.

Výrobky Joalis jsou vytvořeny na základě výzkumů MUDr. Josefa Jonáše.

www.joalis.eu

Psychologie dítěte

Samostatná a společná hra

Hra je pro dítě neodmyslitelným zaměstnáním. Jako se zdravý dospělý jedinec neobejde bez smysluplné práce, i dítě nutně potřebuje k všestrannému vývoji hru a zaměstnání. Díky činnosti – práci, kterou se v rámci hry zabývá, zdokonaluje hrubou i jemnou motoriku a koordinaci pohybů, nenásilně a zdravě připravuje a posiluje konkrétní svalové skupiny k dalším etapám fyzického vývoje. Díky hře se neustále posunuje k vypracovanějším, důmyslnějším a specifitějším pohybům a fyzicky se zdokonaluje. Hra dopřává dítěti pochopit a lépe akceptovat fyzikální zákonitosti, duševně ho osvěžuje a otužuje, pěstuje v něm trpělivost, vytrvalost, koncentraci a cílevědomost, rozvíjí řeč.

V tomto období není hra ničím jiným než napodobováním lidské činnosti se všemi jejími aspekty. Dítě kopíruje, co vidí, a během hry pak uplatňuje vyzporovaný model se vším všudy, v dobrém i horším slova smyslu. V dětském chování se pak naplno rozvíjí a manifestují nálady jakéhokoliv druhu: od uchvácené spokojenosti a klidného koncentrovaného a radostného přístupu, přes neutrální až po nenaladěný, vztekly a vzpurný postoj.

Bez práce nejsou koláče

Ne vždy se k práci stavíme optimisticky, naladěni a s entuziasmem. Je to naprosto přirozené a pro dítě by to měla být zpráva, že ne každá činnost musí být nutně okouzlující a povznášející, ale i tak stojí za to vytrvat a pokusit se o dobrý výsledek. Ideálně by i úklid hraček, svlékání a oblékání, vysazování na nočníček, někdy stravování, ukončení hry či návštěvy a další ne příliš oblíbené činnosti měly být pojaty jako hra, aby si dítě za-

Nic naplat, bez práce opravdu nejsou koláče

fixovalo, že neodmyslitelně patří k životu a je možné se s nimi vypořádat bez protestu, vzdoru a konfliktu. Hra, kdy je napodobována nějaká lidská činnost, postupně přerůstá do běžných denních stereotypů, a dítě si tak pěstuje povědomí o tom, co je správné, buduje si své sebevědomí, vnitřní důslednost a disciplínu.

Nemá smysl obcházet nebo se úmyslně vyhýbat situacím, o kterých víme, že dítě rozladí. Čím dříve se naučí vypořádávat s nesnázemi a dokáže se s naší pomocí „přeladit do lepší nálady“, tím lépe pro něj i pro nás.

Učený z nebe nespádí

Dítě by se nevyhnutelně mělo již od malička učit vyrovnávat s malými nezmary, zklamáními. Jeho očekávání nemohou být vždy okamžitě a bezesbytku naplnována. Postupně se učí, že jsou i jiné potřeby, než jeho vlastní, že se věci nedějí automaticky a na povel. S přibývajícím věkem dítě postupně lépe chápe i čas jako neodmyslitelnou a neoddiskutovatelnou veličinu. Porozumí, že v konání je řád, který je podmíněn poslušností jednotlivých činností, a že je nutná jistá trpělivost či je třeba často vyčkat, než nadejde okamžik k vyplnění jeho požadavku. Pocit sebestřednosti a výjimečnosti bude přetrvávat ještě velmi dlouho, ale pro jeho vlastní budoucí úspěšnost a odolnost, ale i pro duševní klid a pohodu rodičů, je dobré takto k dítěti přistupovat.

Podpořte kreativitu dětí

V naší době hra v pravém slova smyslu směřuje spíše k pasivnímu přijímání naprogramovaných hraček, multimediálních pomůcek nebo počítačových her. Vytrácí se potřeba kreativního zapojení, do pozadí ustupuje fantazie, představivost, důvtip a hmatatelné ověření výsledku práce. Rychlý reset pokažené hry a ještě rychlejší start hry nové může směřovat k vytříbenější a pozornější koncentraci, ale může i zamlžovat realitu a připravovat půdu pro nepochopení a nepřijetí skutečnosti, ve které není vše tak jednoznačné a okamžité. Jmenovaný typ hraček vítězí ve výběru svou atraktivitou a dostupností rychlého a vždy bez překážek napravitelného řešení.

Jednoznačně není vhodné dítěti tyto hračky odpírat. Jsme součástí naší doby, která je typická technickým pokrokem, a dítě by bylo mírně řečeno „mimo hru“, pokud by se nemohlo účastnit. Ale je třeba nastavit pravidla jak dlouho, jak intenzivně, s čím a kdy si bude hrát.

Není nad zdravý pohyb

Dítě si v tomto raném období pěstuje návyky a stereotypy, které bude uplatňovat v dospělosti. Není třeba zmiňovat, že se vytrácí fyzický pohyb a děti se „programují“ na určité využití či spíše nevyužití fyzického potenciálu. Nedostatečným pohybem nedochází k podpoře a růstu svaloviny a toto svalové vybavení je pak chabým základem pro budoucnost. Během fyzické námahy se totiž přizpůsobuje a vylepšuje dýchací, oběhový i pohybový aparát. Ale netréované a nezapojené svalstvo má tendenci stále více stagnovat,

Tolik věcí musím stihnout

životně důležité orgány jsou nedostatečně prokrvené. Dítě tedy v důsledku neuváženého přístupu riskuje i zdravotní potíže.

Nenávratně je pryč doba, kdy se mnoho času pobývalo venku a děti byly automaticky nucené se přirozeně pohybovat, běhat, skákat, šplhat... Dnešní trend je jiný, rodiče tráví spoustu času pasivně a děti přejímají a kopírují jejich způsob života.

Lidský organismus má ale stejné, geneticky dané požadavky, a nejsou-li uspokojovány, automaticky se promítají do vzrůstajících statistik civilizačních

To je rychlost! Musím se dobře držet, aby mi motorka nefrnkla pod zadečkem

Jízda v náročném terénu dá zabrat

onemocnění. Zkuste v dítěti podpořit a vtisknout mu dobrovolnou a žádanou potřebu se hýbat, sportovat, být v akci, hrát si, dovádět... Dítěti do tří let jsou tyto činnosti vlastní, pouze vlivem dospělých mohou ze svého naturelu postupně vybočovat a utvářet si návyky a stereotypy, které jeho organismus v budoucnosti příliš neocení. Ne nadarmo se říká: co do dítěte vložíme do jeho tří let, bude solidním a nezvratitelným základem pro jeho další počínání.

Rozvoj řeči

Období od jednoho do tří let věku dítěte se dá považovat za nejbouřlivější, nejodvážnější, nejtajemnější a nejroztomilejší, z hlediska posluchačů nejsložitější i nejdokladnější... Takto bych mohla pokračovat ještě v mnoha adjektivech, která by ranou fází řeči vystihovala. V tomto období jsme svědky neutuchající fantazie, obrovské improvizace, překvapivého důvtipu a nikdy nekončící potřeby se vyjadřovat a neustále se vypyátat a „šťourat“ odzbrojujícím, někdy až nervy drásajícím „proč“.

Je to neopakovatelné období. Již nikdy se nebudete muset pítit po významu slov a burcovat v sobě detektivní sklony, abyste svému vtipálkovi vůbec porozuměli. Nebudete muset přemýšlet, o kom to vaše dítě mluví, když používá jinou osobu, ale přitom myslí sebe, nebudete si muset v duchu pro sebe přeskládat slovosled, aby řeč malého rozumbrady byla pro vás srozumitelná.

Pravděpodobně už nikdy v životě nebudete tolik zpívat, do omrzení předříkávat básničky a rýmováčky, a přitom vždy sklidíte úspěch. Možná tím rozpoutáte i nečekané taneční kreace a vzbudíte důstojnou pozornost, které se vám od dospělého publika rozhodně nedostane.

Vůbec nezáleží na vaší schopnosti intonace, frázování, barvě hlasu, dokonce vám bude prominuto i to, že stoprocentně nevládnete textem ani rytmem. Děti milují vsazovat do známých popěveků nově vymyšlená slova a ohromě se tím baví. Když navíc rytmus podpoříte obyčejným tleskáním či bubnováním, je mimořádný úspěch zaručen. Obrovský vděk zažijete, budete-li improvizovat a jako protagonistu textu použijete vašeho malého zpěváčka a k němu přidáte spousty zvířátek, hraček a nedávných událostí a vše spolu necháte prožít nějaké dobrodružství.

Od monologu k dialogu – fáze slov

Po prvním roce života se monolog průvodce – pečovatele o dítě mění na vzájemný dialog, jednoslovné vyjadřování pomalu přechází na víceslovné spojení. Každým dnem se dítě učí vyslovovat nová slova, zdokonaluje se v artikulaci, má potřebu komentovat jakoukoli událost, hru, požadavek... Jeho ještě neobratné pokusy často vzbuzují pobavení, někdy netrpělivost či nepochopení. Je velmi důležité dítě nenásilným a uctivým způsobem povzbuzovat a jemně korigovat – nenapomínat ho, neusměrňovat, pouze zopakovat jeho slova, eventuálně je dát do správné, jednoduché a z hlediska syntaxe vhodné věty. Tím dítěti poskytnete zpětnou vazbu, že jste mu porozuměli, a zároveň vždy didakticky přispějete k jeho výuce. Mluvte pomalu a zřetelně, používejte krátkých holých vět, postupem času přidávejte na složitosti a délce souvětí. Dítě si pozvolna rozšiřuje a usazuje klíčová slova, která mu pomohou lépe pochopit kontext. Je-li mluvené slovo doprovázené gestikulací, obrázky nebo předměty, tedy něčím hmatatelným,

Prohlížení, ukazování a časté opakování stimuluje řeč

dítě si vše pamatuje mnohem rychleji a snáze si fixuje nové pojmy do své „databáze“.

Jak to funguje?

Je notoricky známo, že čím více smyslů do učení zapojíme, tím efektivněji, rychleji a trvaleji se nové informace ukládají. Stálým opakováním, důslednou výslovností a příjemně podbarveným hlasem, zapojením gest či hmatu (popř. čichu) při seznamování se s novým předmětem docílíme snadnější spolupráce a ochotnějšího vyjadřování.

Pro roční dítě jsou nejlépe zvládnutelné hlásky, které se tvoří pohybem rtů. Proto ještě kojenci před završením jednoho roku umí vyslovit „pápá, bába, bú, bé, fú, mama...“. Přibližně od prvního roku života se dítě pokouší vyslovovat jednoduchá slova, napodobuje zvuky zvířat, dopravních prostředků, víceslabičně komentuje události. Kolem roku a půl je jeho projev zatím hůř srozumitelný, ale podstatná jména, kterým dítě dává přednost,

Máma, táta, bába – piluji výslovnost!